

Syllabus Paper 1: Proza

Dutch A: Literature (SL)

First exams 2021

Inleiding

Aan het einde van het IB-programma, in mei van je examenjaar, leg je twee schriftelijke examens af. Het eerste, paper 1, is een *guided literary analysis*.

Je krijgt bij paper 1 twee literaire teksten voorgelegd die je niet eerder hebt gezien. De teksten behoren tot verschillende genres (proza, poëzie, toneel, non-fictie). Bij elke tekst krijg je één richtvraag die een interessante invalshoek biedt voor een analyse en interpretatie. Je schrijft een *guided literary analysis* voor één van de twee teksten.

Paper 1 bepaalt 35 % van je IB-eindcijfer. Je hebt voor het examen 75 minuten de tijd.

Het IB biedt geen nadere richtlijnen voor de twee genres die je op het examen kunt verwachten. Je kunt 'proza + poëzie' krijgen maar ook 'toneel + non-fictie' of elke andere mogelijke combinatie. Dit betekent dat je op alle vier de genres voorbereid zult moeten zijn. Welke teksten van welke genres je ook krijgt, in alle gevallen zul je moeten laten zien dat je

- de tekst begrijpt;
- een literaire analyse kunt schrijven, met een heldere focus;
- oog hebt voor de effecten van de literaire middelen die de auteur gebruikt.

In deze syllabus bespreken we het schrijven van een literaire analyse van een prozatekst. Voor teksten in de drie andere genres krijg je aparte syllabi.

Deze syllabus is als volgt opgebouwd:

- Op de eerste pagina's wordt beschreven wat een paper 1 is en hoe je je erop voorbereidt.
- Vervolgens wordt uitgelegd hoe je te werk kunt gaan bij het examen zelf.

1. algemeen

Wat is een paper 1? In de *Language A: Literature guide* wordt het een *guided literary analysis* genoemd, waarbij 'guided' verwijst naar de richtvraag die je op weg helpt bij de analyse van de tekst.

Een goed paper 1 heeft een duidelijke focus. Het begrip 'focus' kom je tegen in de beoordelingscriteria (criterium C). In deze syllabus zullen we het beschouwen als *het centrale idee*. In de meeste gevallen zal dit idee gerelateerd zijn aan het thema van de tekst.

Als het goed is, stuurt de *guiding question* je in een juiste richting. Deze *guiding question* heeft betrekking op een verhaaltechnisch aspect dat relevant is voor de betekenis van de tekst. Je kunt het zo zien:

- a) De *guiding question* leidt je naar je centrale idee over de tekst, bijv. 'de hoofdpersoon worstelt met zijn identiteit, hij weet niet goed wie hij is'.
- b) Het idee (hier: de worsteling met identiteit) werk je uit. Dit is je 'kapstok', de rode draad in je samenhangende tekst.
- c) Verhaaltechnische aspecten (bijv. setting, structuur, taalgebruik) beschrijf je in relatie tot het idee. Met andere woorden: je bespreekt op welke wijze de verhaaltechnische aspecten functioneel zijn en het idee van de tekst (in dit voorbeeld: de worsteling met identiteit) ondersteunen.

Je paper 1 wordt beoordeeld aan de hand van vier criteria, namelijk:

- Criterion A: Understanding and interpretation
- Criterion B: Analysis and evaluation
- Criterion C: Focus and organization
- Criterion D: Language

Voor ieder criterium kun je maximaal vijf punten behalen.

Tip: Bespreek de vier beoordelingscriteria nauwkeurig met je docent. Is jou helemaal duidelijk wat van je verwacht wordt en hoe de examiner je analyse zal beoordelen?

Vorbereiding op het examen

In de loop van het programma oefen je diverse paper 1's. In de meeste gevallen lever je een getypte versie in, maar bij schoolexamens (*Mocks*) zul je met de hand moeten schrijven en bij het echte examen ook. Oefenen dus!

De kans is (statistisch gezien) 50 % dat één van de twee teksten van je paper 1 een prozatekst is. In de praktijk is de kans aanzienlijk groter: proza is het meest gelezen genre, en de kans is groot dat de analyse van een prozafragment wordt getoetst. Maar zeker is het niet! Hoe bereid je een paper 1 (proza) voor?

In de aanloop naar het examen kun je het volgende doen:

- Bekijk nog eens goed de **oude paper 1's** die je hebt geoefend en de feedback hierop van je docent.
- Neem de **theorie** van verhaalanalyse nog eens goed door.
- Neem de **syllabus paper 1: proza** (= deze syllabus) nauwkeurig door.
- Zorg ervoor dat je een goede **checklist** hebt, met 'dingen waar je op moet letten' – hierin kun je ook een **woordenschatlijst** opnemen.
- Oefen een aantal **handgeschreven** paper 1's.

De vier dingen waar het in het examen vooral om draait:

1. Laat je kennis en begrip van het fragment zien.
2. Ondersteun je interpretatie met verwijzingen naar de literaire technieken die de schrijver gebruikt en leg uit wat het effect van deze technieken is voor de betekenis van de tekst.
3. Zorg voor een logische, samenhangende structuur van je analyse. Denk aan de focus (je centrale idee).
4. Laat zien hoe sterk je schrijfvaardigheid is; let hierbij vooral op variatie in woordenschat en een passend register.

Het examen zelf

Je krijgt voor het examen 75 minuten + 5 minuten leestijd. Die kun je het best (ongeveer) als volgt invullen:

- a) 5 minuten leestijd**
- b) 15 minuten planning**
- c) 50 minuten analyse schrijven**
- d) 5-10 minuten: nog eens overlezen**

a. Leestijd (5 minuten)

Je leest de beide teksten geconcentreerd door. Gebruik de tijd om te *lezen*, maak nog geen aantekeningen. Probeer zo snel mogelijk, het liefst al aan het einde van je leestijd, te beslissen over welke tekst je je paper 1 zult schrijven.

b. De planning (15 minuten)

Als je 75 minuten ingaan, heb je de twee teksten gelezen en waarschijnlijk ook al bepaald welke tekst je zult kiezen. Als je dit nog niet hebt bepaald, kun je er 5 minuten van je examentijd aan besteden. Dan moet je keuze écht vaststaan.

Wanneer je bepaald hebt welke tekst je kiest, begint **de planning**. Besteed hier ongeveer 15 minuten aan. Dit lijkt lang, want het is 20 % van de totale tijd die je ter beschikking hebt. Maar de investering loont, omdat een goede planning je vervolgens helpt om snel en systematisch te schrijven.

Wat doe je in de 15 minuten planning?

- Noteer je eerste indruk uit de 5 minuten leestijd - wat vind je zelf interessant aan deze tekst? Gebruik hiervoor één of twee zinnen. Het is prettig om dit echt even op te schrijven, je pen te voelen op het papier. Vergelijk dit vervolgens met de richtvraag.
- Lees de tekst nogmaals twee keer nauwkeurig door met de richtvraag in gedachten. Vorm je centrale idee. Maak aantekeningen.
- Maak gebruik van highlighters om je ideeën te ordenen. Het is verstandig om tenminste drie kleuren highlighters bij je te hebben, één kleur voor de richtvraag, één voor bijzondere verhaaltechnische aspecten/taalgebruik en

één voor je samenvatting van het fragment (SCASI, zie toelichting later in deze syllabus).

- Zorg ervoor dat je het hele fragment bespreekt (alle alinea's). Als een stuk tekst van pakweg tien regels geheel 'kleurloos' is (zonder strepen van je highlighter), lees de passage dan nog eens kritisch door en bedenk wat je erover kunt melden met betrekking tot je centrale idee.
- Bepaal uit hoeveel alinea's je paper 1 zal bestaan. Welke aspecten wil je bespreken met betrekking tot de *guiding question* en/of je centrale idee?
- Structureer je analyse. Denk vanuit je idee. Geef aan wát je precies wilt aantonen, en in welke volgorde je argumenteert. Creëer samenhang. Probeer alvast de kernzinnen (eerste zin van elke alinea) te noteren.

Tekstbegrip

Het is goed mogelijk dat je worstelt met tekstbegrip en het gevoel hebt de tekst niet helemaal te begrijpen. Raak in dat geval niet in paniek!

Bedenk dan dat:

- a) je met een goede werkwijze nog heel wat punten kunt scoren;
- b) je de fragmenten die je niet goed begrijpt tóch kunt gebruiken door deze nauwkeurig te lezen, eruit te citeren en er expliciet vragen bij te stellen.

Belangrijk is in alle gevallen, of je de tekst nu helemaal begrijpt of niet, dat je:

1. voorzichtig formuleert. Maak gebruik van vraagzinnen en van woorden die onzekerheid uitdrukken, zoals 'mogelijk', 'misschien' of 'wellicht'.
2. veelvuldig verwijst naar de tekst. Citeer en vermeld hierbij steeds de regelnummers. Zorg ervoor dat je je citaten correct inbouwt in je tekst.

c. Het schrijven van de analyse (50 minuten)

Hoe je je analyse precies opbouwt zal van diverse factoren afhangen, o.a. het soort tekst en de vragen die de tekst oproept. Je kunt bijv. het volgende model gebruiken, dat gebaseerd is op een indeling in vijf alinea's:

1. De inleiding

In de inleiding vermeld je:

- de naam van de auteur en de titel van de tekst (eventueel: de bron);
- het onderwerp van de tekst, in maximaal drie zinnen.

Sluit je inleiding af met een helder geformuleerd centraal idee. Dit mag best in de vorm van een vraag. Met je centrale idee probeer je een link te leggen tussen het onderwerp en de thematiek van de tekst.

2. Het middenstuk

Het middenstuk bestaat uit drie alinea's (alinea 2, 3 en 4).

- Het doel van alinea 2 is om te laten zien dat je het fragment goed hebt begrepen. Dat doe je door een korte samenvatting te geven van de tekst. Zo'n samenvatting schrijf je in het best in de *tegenwoordige tijd* (ook als het fragment zelf in de verleden tijd is geschreven). Een handig model om te gebruiken is SCASI, waarbij de afzonderlijke letters staan voor: Setting / Character / Action / Style / Ideas. Je samenvatting ziet er dan grofweg als volgt uit: *Het verhaal speelt zich af in X. Hoofdpersoon Y maakt de volgende gebeurtenissen (Z) mee. De auteur heeft gekozen voor (taalgebruik). Het centrale idee / thema van het verhaal is...* (Dit laatste heb je in je inleiding ook al laten zien, maar hier kun je het uitwerken, toelichten, of op een andere manier formuleren.)
- In alinea 3 bespreek je de richtvraag. Citeer en argumenteer. Sluit je alinea af met een zin die een verband legt tussen het literaire middel dat je hebt onderzocht en de betekenis van de tekst. Besteed veel aandacht aan het effect (!) van de verhaaltechnische keuzes (!) van de auteur.
- In alinea 4 bespreek je andere verhaaltechnische aspecten die relevant zijn (bijv. setting, ruimte). Vermeld alleen wat van belang is voor het centrale idee. Bij elk literair middel geldt dat je het moet benoemen én moet aangeven wat het effect is voor de betekenis van de tekst.

3. De afsluiting

De laatste alinea is een lastige: je moet meer bieden dan een herhaling van wat eerder is gezegd, tegelijk mag je geen nieuwe elementen aandragen. Hoe doe je dat? Het is sterk om te denken vanuit de driehoek: onderwerp + thematiek + keuzes van de auteur. Houd hierbij de richtvraag in gedachten. Op deze manier leg je in je afsluitende alinea een verband tussen verhaaltechniek en inhoud.

Denk goed na over je laatste zin. De examiner mag niet de indruk krijgen dat je analyse ophoudt omdat de tijd toevallig op was. Met je laatste zin kun je laten zien dat je je paper 1 goed had gepland. Twee klassieke 'laatste zinnen':

- De paradox: *"juist door haar twijfel is X als personage overtuigend"*.
- Referentie aan de lezer: *"net als hoofdpersoonage X twijfelt de lezer aan Y"*.

d. Nog eens overlezen (5-10 minuten)

Tijdens het schrijven concentreer je je waarschijnlijk op de inhoud. Dat is ook goed. Maar je weet van jezelf ongetwijfeld waar je nogal eens (taal)fouten in maakt. De laatste vijf minuten van het examen vormen een moment waarop je een beroep kunt doen op je checklist. Lees je tekst aandachtig door met de 'dingen-om-op-te-letten' in je achterhoofd en corrigeer waar dat nodig is.

Vervolgens lever je het examen in. Lever óók je aantekeningen in, met een dikke streep erdoor. Je aantekeningen worden niet beoordeeld, maar de examiner kan zo wel zien dat je je paper 1 zorgvuldig hebt gepland.

Hoe lang moet zo'n paper 1 eigenlijk zijn?

Het IB geeft geen woordgrenzen aan. Het gaat niet om de hoeveelheid tekst maar om de kwaliteit van de ideeën. Kwaliteit veronderstelt een genuanceerde analyse; anderzijds is de tijd beperkt tot 75 minuten. Je kunt als vuistregel hanteren: 600 tot 800 woorden - dat lijkt een passende en haalbare lengte voor een paper 1.

Tot slot

Twee opmerkingen tot slot:

1. Deze syllabus is nogal theoretisch. Analyseren is een vaardigheid die je vooral leert in de praktijk door... veel te oefenen! En door je oefen-papers vervolgens met je docent te bespreken.
2. Realiseer je dat in deze syllabus alleen de analyse van prozateksten is besproken. Bij het examen kun je ook een gedicht krijgen, een fragment uit een toneeltekst of literaire non-fictie. Bij een ander genre zul je op een andere manier moeten analyseren. Zorg ervoor dat je hier óók op bent voorbereid!

© Deze syllabus is ontwikkeld door Pieter van der Vorm. Behalve voor persoonlijk en niet-commercieel gebruik, is het niet toegestaan iets van deze syllabus te vereenvoudigen, op te slaan in een geautomatiseerd bestand of openbaar te maken, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van VORM Tutoring.